

GÜNEBAKAN İLKOKULU

**İYİLİK YAPTIM HAVALARA
UÇTUM**

Miray OĞUZGİRAY YILDIZ

Remziye ULUDAĞ KIRÇIL

İSTANBUL, 2016

Amaç

Yeni yetişen bir insan için hangi davranışların doğru, hangi davranışların yanlış olduğu bir insanın hayatını hangi temel değerlere yönlendirilmesi gerektiği, okul programlarında doğrudan veya dolaylı olarak yer almaktadır. Bu çerçevede, değerlerin öğretimi dünyanın her yerinde okul eğitiminin amaçları arasında bir şekilde bulunmaktadır. Örneğin, ülkemizde 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk millî eğitiminin genel amaçlarından birisi şöyledir: “Türk millî eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini; 2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek.”

Eğitimi süresince; öğrencilere, sadece bilişsel ve psiko-motor kazanımların verildiği bir anlayış, toplumu oluşturan fertlerin, değer, tutum vb. duyuşsal kazanımları elde edememelerine neden olacaktır. Dolayısıyla, toplumsal bütünlüğün sağlanması ve ortak amaçların belirlenmesi zor, hatta imkânsız hale gelecektir. Bu durum da değerler eğitiminin okullarımızda sistemli ve etkili bir biçimde yapılması zorunluluğunu getirmektedir (YAZICI, 2006).

Öyleyse eğitim, yalnızca akılcı bilginin ve teknik becerinin geliştirildiği bir alan değil, aynı zamanda kültürel değerlerin, ahlaki tutum ve davranışların aktarıldığı bir araç olarak da kullanılmalıdır. Karakteri gelişen, bilgi ve becerileri ile donatılan bireyin, toplumsal yapı üzerinde olumlu değişimler meydana getirmesini bu çalışmayla amaçlamaktayız.

Bu amaçlar çerçevesinde “İyilik Yaptım Havalara Uçtum” uygulaması geliştirilmiştir. Bu uygulama ile öğrencilerin tamamen aktif olduğu öğretmenlerin ise rehber konumunda bulunduğu bir proje tasarımına gidilmiştir.

Özet

Yeni yetişen bir insan için hangi davranışların doğru, hangi davranışların yanlış olduğu bir insanın hayatını hangi temel değerlere yönlendirilmesi gerektiği, okul programlarında doğrudan veya dolaylı olarak yer almaktadır. Bu çerçevede, değerlerin öğretimi dünyanın her yerinde okul eğitiminin amaçları arasında bir şekilde bulunmaktadır. Eğitim, yalnızca akılcı bilginin ve teknik becerinin geliştirildiği bir alan değil, aynı zamanda kültürel değerlerin, ahlaki tutum ve davranışların aktarıldığı bir araç olarak da kullanılmalıdır. Bu amaçlar

çerçevesinde “İyilik Yaptım Havalara Uçtum” uygulaması geliştirilmiştir. Okul girişine gökyüzü görünümlü bir kontrplak yerleştirildi. Bu panoya balonlar asıldı ve her ay için en değerli görülen iyiliği yapan öğrencinin adı balona yazıldı. Ayrıca seçilen öğrencinin ismi yapılan bir törende balona yazılarak gökyüzüne uçuruldu. Özellikle öğrencilerin kendi iyiliklerini değil de arkadaşlarının iyiliklerini yazması çok daha ilgi çekici ve olumlu yönüydü. Çocukların empati becerilerini artıran bu çalışma yapılan iyiliklerin başkaları tarafından yapılmasını da teşvik etmiş oldu. Öğrenciler başkasına yapılanlar noktasında mutlu olmayı öğrenmiş oldular.

Gerekçe

Günümüz dünyası hızlı değişimlere sahne olmaktadır. Değişimlere uyum sağlamak da, modern insanın psiko-sosyal gelişiminin bir sonucudur. İnsanlar gözle görülen maddi farklılaşmalara daha kolay uyum sağlarken, toplumsal ve psikolojik dönüşümlere uyum sağlamada aynı oranda başarılı olamamaktadır. Bu sıkıntıların aşılmasında en etkin yollarından birisi de, genç nesillere içinde yaşadıkları kültürel ve toplumsal değerleri kazandırmaktır (Yiğittir ve Öcal, 2010).

Çocuklar dünya üzerinde büyüyen sosyal problemlerden, şiddet ve hoşgörüsüzlükten olumsuz yönde etkilenmektedir. Pek çok ülke de bu sorunun çözümünü değerler eğitiminden geçtiği konusunda hemfikirdir. Değerler eğitimine duyulan ihtiyaç gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle son yıllarda yaşanan şiddet olayları uzmanların dikkatini değerler noktasına çekmiştir.

Değerler öğretilbilir ve öğrenilebilen olgulardır. İnsan değerleri bilmiş olarak doğmamaktadır. Değerlerin değişik toplumlarda değişik şekiller alması ve farklı olarak değerlendirilmesi de onların sonradan öğrenilmiş olduğunu gösteriyor. Biz hangi durumda nasıl davranmamız gerektiğini, içinde yaşadığımız toplumun yetişkin bireylerinden veya yaşlılarımızdan öğreniyoruz. Şu hâlde değerler her şeyden önce bir eğitim konusudur. Bu eğitim, sadece okullarda verilen derslerden ibaret değildir. Bir bakıma, bütün toplumu bir okul ve her insanı da bu okulun hem öğretmeni hem de öğrencisi sayabiliriz.

Eğitimleri sürecinde çocuklara bu değerleri kazandıracak okullardaki en önemli unsurlardan biri öğretmenlerdir. Öğretmenlerin okul ortamında ve dışında değerleri doğru yansıtan örnek olmaları, ahlaki sınıf ortamları oluşturmaları, değişik stratejiler kullanarak formal ve informal olarak da sınıf dışında değerlerin kazandırılmasına ilişkin çocuklara çeşitli uygulamalar yapılması gerektiği önemle vurgulanmaktadır.

Faaliyetlerin açıklanması

Değerler eğitiminin formal ve informal eğitimin tüm süreçlerinde etkili hale getirilmesi amacıyla proje tasarlama süreci başlatıldı. Öncelikle konuyla ilgili literatür taraması yapılarak değerler eğitimi konusunda yapılabilecekler ve yapılanlar sıralandı. Sonra proje koordinatörü öğretmenler tarafından projenin taslağı oluşturuldu. Proje için 'İnsani Değerler Eğitimi' programının hedefinde olan değerlerden yola çıkılarak projenin ana değerleri; merhamet, sevgi, dostluk, cömertlik, hoşgörü, doğayı sevmeye, sabır, dürüstlük, cesaret, bağışlayıcılık şeklinde belirlendi. Bu proje için okul girişinde belirlenen duvara kontrplak deniz görünümü verilmiş 120x90 cm olan bir pano asıldı. Gökyüzü panosunun yanına da hangi iyiliklerin ya da değerlerin yazılabileceği konusunda açıklama metinleri yerleştirildi. Ayrıca yapılacak olan etkinliğin öğrencilere duyurulması için slayt gösterisi hazırlandı, örnek iyilikler açıklandı (okuldan çıkarken arkadaşım beni karşıdan gelen araba için uyardı, arkadaşım okul önündeki köpeğe yem verdi, arkadaşım sınıfını kaybeden birinci sınıf öğrencisini sınıfına götürdü gibi...). Hazırlanan slayt ve bilgilendirme okulun tüm öğrenci ve öğretmenlerine sunuldu. Her ay için farklı renkte karton balonlar hazırlanarak bu kontrplağa yerleştirildi. Öğrenciler kendilerine, arkadaşlarına ya da çevrelerine yapılan iyilikleri gözlemleyerek okulda bulunan 'Değerler Kutusuna' iyilik yapan arkadaşının ismini ve iyiliğini yazarak attı. Ay sonunda proje kurulunda bulunan öğretmen ve öğrencilerden oluşan komisyon yapılan iyilikler arasından örnek oluşturabilecek değeri seçti. Seçilen öğrencinin ismi yapılan bir törende balona yazılarak gökyüzüne uçuruldu. Ayrıca bu öğrencinin ismi, okul girişinde bulunan kartondan balonun içine yazılarak asıldı.

Balonun uçurulması da böyle önemli bir amacı eğlenceli duruma getirerek adeta bir oyun havasının okulda hakim olmasını teşvik ediyor. Çocuklar böylece eğlenme gibi güzel bir duyguyu iyilik yapma duygusuyla eşleştirerek durumu içselleştirebiliyor. Ayrıca kullanılan balonların havaya uçurulması yapılan iyiliklerin görünmez olsa da hep var oldukları ile ilgili metaforlar oluşturuyor.

Yöntem

Projenin ana teması değerler eğitimidir. Eğitimin sadece bilişsel kazanımların ön plana çıkarıldığı bir süreçten kurtarılıp duyuşsal özelliklerin ön plana çıkarılması amacıyla değerler eğitimi teması üzerinde çalışma yapılmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen en önemli sonuç, öğrencilerin değer ve davranışların farkında olması ve duyarlılıklarının artması oldu. Bu çalışmayla, çocuklara kendilerinden başkalarına karşı duyarlı olmayı, önyargısız

yaklaşmayı, hoşgörüyü, yardım etmeyi, sevgiyi ve saygıyı, sorunları iletişim yoluyla çözmeyi, insanlara güvenmeyi ve onları desteklemeyi öğretecek ortamlar oluşturuldu. Çocukların empati becerilerini artıran bu çalışma yapılan iyiliklerin başkaları tarafından yapılmasını da teşvik etmiş oldu. Öğrenciler başkasına yapılanlar noktasında mutlu olmayı öğrenmiş oldular.

Projenin tasarlanması sürecinde yöntem olarak başlangıçta literatür taraması yapılmıştır. Akademik anlamda yapılmış çalışmalar incelenmiş, iyi örnek tasarımları da dikkate alınmıştır. Süreç içinde öğrenci davranışlarının değişimi gözlem tekniği ile değerlendirildi. Yine süreç içinde tutulan öğretmen günlükleri içerik analizi ile temalara ayrılmış ve etkilerinin oldukça olumlu olduğu görülmüştür. Tutulan kontrol listeleri ile de öğrenci davranışlarının olumlu yönde artış gösterdiği saptanmıştır.

Sürecin planlanması için öncelikle dönem başında oluşturulan “Değerler Eğitimi Komisyonu” işe koşuldu. Bu komisyon amaç ve gerekçeler çerçevesinde çalışmalara başladı. Öncelikle kaynak taraması ile süreç başlatıldı. Geçen yıl uygulanan “İyilik Denizi” projesinin olumlu ve olumsuz yönleri üzerinde yapılan tartışma sonucu yeni proje tasarımına başlanmıştır. Çocukların empati becerilerini artıran bu çalışma yapılan iyiliklerin başkaları tarafından yapılmasını da teşvik etmiş oldu. Öğrenciler başkasına yapılanlar noktasında mutlu olmayı öğrenmiş oldular. Geçen seneki uygulama için okul girişinde belirlenen duvara kontrplak deniz görünümü verilmiş 120x90 cm olan bir pano asılmıştı. Örnek değerler kartonlarla hazırlanan büyük ahtapot ve denizyıldızı şablonlarının içine yazıldı. Deniz panosunun üzerine ise ‘İYİLİK DENİZİ’ yazıldı. Öğrencilere arkadaşlarının yaptıkları iyilikleri yazmaları için oluşturulan balık kartları nöbetçi öğrenci masasında gerekli bilgiye sahip nöbetçi öğrenciye teslim edildi, iyilik yazıp denize atmak isteyen öğrenci kartı ondan alıp doldurdu ve denize yapıştırdı. Süreç içerisinde koordinatör öğretmen de gözlemlerde bulunarak rehber konumunu korudu. Her ay sonunda yazılan iyilikler, okulda oluşturulan kurul tarafından değerlendirilip en çok iyilik yapan sınıfın kapısına ‘Bizim için çok değerlisiniz!’ afişi asıldı. Bu uygulamadan alınan verim dolayısıyla “İyilik Yaptım Havalara Uçtum” projesi oluşturuldu.

Hedef gruplar üzerindeki etkisi

Uygulamada elde edilen en önemli sonuç, öğrencilerin değer ve davranışların farkında olması ve duyarlılıklarının artması oldu. Değerler eğitiminin ayda bir yapılan belli başlı çalışmalardan çıkarıp tüm yıla ve tüm okula bütün halinde yayılması konuya daha da ilgi çekti. Genelde ayda bir, sadece bir değere odaklanan ‘Değerler Eğitimi Projesi’nden ilham alarak oluşturduğumuz ‘İyilik Yaptım Havalara Uçtum’ projesi tüm değerlerin aynı anda

görölüp değerlendirilmesine olanak sağlandı. Öğrenciler değerlerin birbirinde ayrı değil, tam tersi birbirleriyle ilintili olduğunu görmüş oldular. Bir değerin başka bir değeri de tetiklediğini ve iyiliklerin yaparak çoğaldığı sonucuna ulaştılar.

Proje yürütücöleri ve okuldaki tüm öğretmenler projenin olumlu çıktılarından hareketle sınıf içerisinde değerler eğitimiyle ilgili çalışmalarında bulunmuşlardır. Bu konuda her öğretmen kendini geliştirmek için çabalamış, dergi ve kitaplar okumuş, mesleki gelişimlerine katkı sağlamıştır. Öğrencilerdeki pozitif davranışlar öğretmenlerin de motivasyonlarını artırmış, bu konuda çalışma konusunda oldukça hevesli hale gelmişlerdir.

Projenin somut çıktıları

Bu çalışmayla, çocuklara kendilerinden başkalarına karşı duyarlı olmayı, önyargısız yaklaşmayı, hoşgörüyü, yardım etmeyi, sevgiyi ve saygıyı, sorunları iletişim yoluyla çözmeyi, insanlara güvenmeyi ve onları desteklemeyi öğretecek ortamlar oluşturuldu. Özellikle arkadaşlarının yaptığı iyiliği gözlemesi ve belirlemesi bir dizi mevcut seçeneği değerlendirdikten sonra alternatifler arasından seçebilme becerilerini gözle görülür biçimde arttırdığı söylenebilir.

İki eğitim-öğretim yılı içerisinde birbirini tamamlar nitelikte iki faaliyet sürdürölmüştür. Bunlardan biri “İyilik Denizi” iken, esas faaliyet “İyilik Yaptım Havalara Uçtum”du. Proje okulumuzda 835 öğrencinin tamamını içine almaktadır. Proje tüm okulu doğrudan etkilemiş ve herkesin katılımıyla gerçekteşmiştir.

Proje danışmanları “Değerler Eğitimi Komisyonu” olarak belirlenmiş ve süreçte yaşanan olumlu olumsuz tüm aşamalar ile onlara bildirilmiştir. Yine okula yapılan tanıtımlar, öğretmenlerden ve velilerden alınan görüşler, öğrencilerin gözlendiği tüm süreçler bu komisyon tarafından değerlendirilmiştir. Komisyonun hazırlayıp okul idaresine aylık olarak sunduğu raporlar da sürecin gözlenmesi ve geliştirilmesi yönünden önemliydi.

Sürdürülebilirlik

Eğitim sürecinde bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerin kazandırılması esastır. Bunlar arasında belki de en zor kazandırılan beceriler duyuşsal alana ait becerilerdir. Bu sebeple yaklaşık iki eğitim-öğretim yılı sürdürölen “İyilik Yaptım Havalara Uçtum” projesi ile duyuşsal kazanımların uzun süre gerektirdiği fikrinden hareketle itinayla devam edilmiştir. Fakat öğrencilerin yazdıkları iyilikler, yazılanların değerlendirilmesi noktasında verdikleri

cevaplar, öğretmen günlüklerinin analizi, kontrol listeleri ve gözlemler sonucunda proje sonuçlarının oldukça olumlu olduğu ve sürecin devam edeceği düşünülmektedir.

Çocuklar pek çok konuda daha hassas davranmaya ve bu konularda çalışmalar ve projeler tasarlamaya, hatta uygulamaya başladılar. Hayvan hakları, engelli hakları, çocuk hakları gibi evrensel konular üzerinde de durarak çalışmalar yapılmaya başlandı. Okulda durumu iyi olmayan öğrenciler için onlara evlerinden yemek getirme, ihtiyaçlarını tamamlama gibi davranışlar öğrenciler arasında yaygınlaştı. Okulda çocuklar arasındaki anlaşmazlıklar asgari düzeye indi, hatta öğrenciler birbirlerine daha fazla hediye vermeye ve eşyalarını daha çok paylaşmaya başladılar. Teneffüse çıkan öğrencilerin davranışları bile oldukça uyumluydu.

Projenin olumlu çıktıları sebebiyle devam ettirilecektir. Her zaman devam ettirilebilecek ve başka projelere de evrilebilecek projemiz ile sürdürülebilirlik sağlanacaktır. Sürdürülebilirlik için gerekenler karton ve balon gibi cüzi miktarlar gerektiren malzemelerdir.

Görünürlük

Bu proje için yapılan tanıtım faaliyetleri başlangıçta sınıflara asılan tanıtım yazıları ile başladı. Daha sonra öğretmen ve öğrencilere yapılan slayt gösterileri ile de yaygınlaştırma çalışmaları sürdürüldü. Yine projenin görselliği de tanıtım faaliyetlerini kolaylaştırdı. Uçurulan balonlar hem okuldaki öğrencilerin hem de okul dışındaki velilerin projeden haberdar olmasını sağladı.